

Mazowsze

ODNOWA WSI na Mazowszu

w ramach SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 - 2006”
(SPO ROL) oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 13 (PROW 2007 - 13)

Publikacja wydana przez:

**Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego
Warszawa 2007 r.**

Logo Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 – 2006” w ramach którego realizowane jest działanie 2.3 „Odnowa wsi oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego”.

Czym jest odnowa wsi ?

Odnowa wsi to wspólne działanie jej mieszkańców, zmierzające do poprawy jakości życia, w tym także jakości tego, co na wsi cenne: krajobrazu, wyglądu budynków, urządzeń sportowych, lokalnych atrakcji turystycznych i wielu innych elementów. Odnowa wsi jako odrębny nurt rozwoju obszarów wiejskich zakłada, że tożsamość wsi oraz wartości związane z życiem wiejskim mają do odegrania szczególną rolę. Niesie wszechstronne przeobrażenia na wszystkich płaszczyznach życia wsi. Ich kierunek i zakres są zmienne w czasie, zależą też od regionu i kraju.

Odnowa wsi to proces obejmujący bardzo szerokie spektrum działań, wpływających na podwyższenie jakości życia na wsi i tożsamości mieszkańców wsi. Siłą odnowy wsi są najważniejsze wartości związane z historią, kulturą, tradycją wszystkim tym, co można objąć pojęciem dziedzictwa kulturowego wsi, zarówno w aspekcie materialnym i niematerialnym.

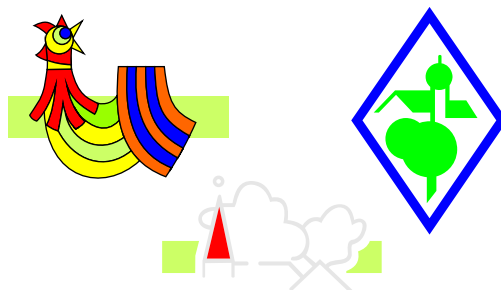
Odnowa wsi to również szeroki wachlarz przedsięwzięć, wynikających z potrzeb mieszkańców. Przedsięwzięcia odnowy wsi mogą więc dotyczyć zarówno miejsc spotkań wiejskich (place, centra wsi, sale, świetlice), obiektów historycznych, zabytkowych; przestrzeni wiejskiej (zieleń, chodniki, stawy), sportu i kultury fizycznej (boiska, siłownie, szlaki piesze, ścieżki rowerowe, zagospodarowanie kąpielisk) a także wizualizacji i informacji (tablice informacyjne dotyczące wszystkich w.w. przedsięwzięć).

To tylko niektóre przykłady, ponieważ

„Odnowa wsi...” daje możliwość indywidualnego podejścia wynikającego z odrębnego charakteru każdej wsi. Elementem spajającym wszystkie przedsięwzięcia, charakterystycznym dla tego procesu, jest współdecydowanie mieszkańców wsi w sprawach kierunków rozwoju ich miejscowości. Projekty odnowy wsi powstają bowiem w wyniku debaty lokalnej na poziomie sołectwa. Odnowa wsi jest zatem próbą złamania stereotypu planowania centralistycznego, w którym to gmina decyduje o rodzaju przedsięwzięć w każdej miejscowości. Wraz z rozwojem akcji odnowy wsi coraz większe znaczenie ma w niej zmiana mentalności mieszkańców.

Odnowa wsi - skąd się wzięła ?

Odnowa wsi nie jest zjawiskiem nowym, funkcjonuje w wielu krajach UE. Największe tradycje sięgające lat 60 XX wieku ma ona w Niemczech oraz w Austrii. Była odpowiedzią na pojawiający się zwłaszcza w latach 70 tych proces gwałtownego wyludniania wsi. W Polsce jej pionierami były regiony Opolski i Pomorski oraz Śląski.

Logotypy programów realizowanych w różnych częściach Niemiec i Austrii.

ODNOWA WSI OPOLSKIEJ

ODNOWA WSI POMORSKIEJ

„Odnowa wsi” na Mazowszu

Odnowa wsi na Mazowszu obecna jest w postaci zorganizowanego programu od 2004 roku. Od tego roku realizowana jest w ramach działania 2.3 „Odnowa wsi oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 - 2006”.

Logo promujące działania Samorządu Województwa Mazowieckiego na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w tym również „Odnowę wsi...”

Unijny program ukierunkował i sformalizował odnowy wsi, mimo to jej idea pozostała zachowana. Środki wspólnotowe kierowane są na realizację projektów takich jak:

- budowa lub adaptacja połączona z remontem oraz wyposażanie obiektów publicznych pełniących funkcje kulturalne (świetlice, domy kultury itp.);
- budowa, odnawianie i zarządzanie placów zabaw, obiektów sportowych, ścieżek rowerowych, szlaków pieszych służących do użytku publicznego;
- projekty związane z kultywowaniem tradycji społeczności lokalnych oraz

tradycyjnych zawodów;

- kształtowanie centrów wsi poprzez odnawianie lub budowę placów, parkingów, chodników, oświetlenia ulicznego itp.;
- zarządzanie terenów zielonych, parków i innych miejsc wypoczynku;
- budowa lub przebudowa połączona z remontem elementów małej infrastruktury turystycznej oraz rekreacyjnej w tym systemów informacji wizualnej;
- zagospodarowanie zbiorników i cieków wodnych w obrębie miejscowości;
- rewitalizacja, lub adaptacja połączona z remontem obiektów zabytkowych użytkowanych na cele publiczne oraz odnawianie lub konserwacja lokalnych pomników historycznych i miejsc pamięci;
- zakup i odnawianie nie użytkowanych obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa wiejskiego regionu i ich adaptacja na cele publiczne;
- wyburzenia i rozbiórka zdewastowanych budynków i budowli publicznych, jeżeli niemożliwy jest ich remont i dalsze użytkowanie;
- prace i nadzór architektów, konserwatorów zabytków (przy remoncie obiektów zabytkowych) i inżynierów nad realizowanymi w ramach programu pracami inwestycyjnymi i konserwatorskimi.

O środki finansowe w ramach „Odnowy wsi” ubiegać się mogą samorządy gmin wiejskich i miejsko-wiejskich oraz instytucje kultury. Na realizację wymienionych wyżej inwestycji gminy otrzymywały w latach 2004 - 2006 wsparcie w wysokości do 450 tys. złotych na jedną miejscowość. Pomoc finansowa udzielana była na zasadzie refundacji do 80 % poniesionych kosztów.

Dni Edukacji Rolniczej i Samorządowej najbardziej bezpośrednia forma informowania o wsparciu UE dla terenów wiejskich. Spotkania konsultacyjne odbywały się również w małych miejscowościach.

Szkolenie dla wójtów i administracji gminnej z zakresu rozliczania projektów z „Odnowy wsi”

Uroczystość podpisania umów z działania 2.3 „Odnowa wsi oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego” listopad 2005, Centrum Olimpijskie PKOl w Warszawie

Działania Samorządu Województwa Mazowieckiego w realizacji działania 2.3 „Odnowa wsi oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego”.

Szkolenia dla Beneficjentów

Samorząd Województwa Mazowieckiego przykłada wielką wagę do szerokiego informowania o wszelkiego rodzaju programach pomocowych w tym w szczególności dla obszarów wiejskich.

Departament Rolnictwa i Modernizacji Terenów Wiejskich w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego zorganizował w okresie od listopada 2004 do października 2006 roku ponad 70 spotkań informacyjno - szkoleniowych których celem było informowanie o „Odnowie wsi”.

Działania te mają różnorodną formę: w 2006 roku odbyły się: „Dni Odnowy wsi”, „Dni Edukacji Rolniczej i Samorządowej”, szkolenia z zasad programu oraz z zakresu sporządzania wniosków aplikacyjnych, szkolenia z rozliczania zrealizowanych już projektów, indywidualne spotkania konsultacyjne z pracownikami Samorządu Województwa które odbywały się na zaproszenie poszczególnych gmin.

Spotkania te służą nie tylko przekazaniu wiedzy o odnowie wsi jako o metodzie rozwoju obszarów wiejskich, ale również dają możliwość wzajemnego kontaktu i wymiany doświadczeń między beneficjentami.

Warsztaty i szkolenia dla liderów wsi

Rola Gminy w procesie ubiegania się o fundusze w ramach „Odnowy wsi”, jest nie do przecenienia. To administracja gminy ponosi największy trud gromadzenia dokumentacji, kompletowania wniosku oraz wreszcie realizacji inwestycji.

Należy jednak podkreślić, że podstawą działań odnowy wsi są przede wszystkim aktywni ludzie kreujący wizerunek swojej miejscowości. Bez nich każde działanie będzie tylko wykonaniem budżetu gminy w zakresie podstawowych potrzeb, widzianych jako priorytetowe oczami Rady Gminy i jej urzędników.

Tylko dzięki współpracy mieszkańców możliwe jest dopracowanie się wspólnej przyszłej wizji sołectwa, kierunków jego rozwoju i konkretnych zadań do wykonania. Samorząd Województwa Mazowieckiego rozumiejąc tą niezwykle istotną rolę liderów wsi organizuje dla nich warsztaty i spotkania szkoleniowe.

W ramach akcji skierowanej do sołtysów odbyły się m.in. warsztaty z tworzenia strategii rozwoju miejscowości oraz 6 dużych spotkań konsultacyjnych (ponad 500 uczestników). Na spotkaniach tych omawiano dotychczasową realizację działania 2.3 „Odnowa wsi oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego” oraz jego przyszłość w latach 2007 - 2013 w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

O randze tych spotkań może świadczyć fakt, że odbywały się one z inicjatywy i pod przewodnictwem Marszałka Województwa.

W spotkaniach z sołtysami uczestniczyli: Marszałek Województwa, Członkowie Zarządu, dyrektorzy Departamentu Rolnictwa i Modernizacji Terenów Wiejskich.

Cykl spotkań z sołtysami - w 6 spotkaniach wzięło udział ponad 500 liderów wsi.

Promocja „Odnowy wsi”

Szeroko rozumiana promocja działania 2.3 „Odnowa wsi oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego” obejmuje: wydawanie publikacji i ulotek informacyjnych, wydawanie artykułów promocyjnych, emisję audycji radiowych i telewizyjnych, publikację artykułów i ogłoszeń prasowych. Celem tych wszystkich działań jest ukazanie korzyści z udziału w programie „Odnowy wsi”.

W roku 2005 i 2006 Samorząd Województwa Mazowieckiego wydał m.in. 20 tys. ulotek na temat działań wdrażanych w ramach SPO - ROL, 3 tys. sztuk publikacji „Na wsi odnowa”, 7 tys. sztuk broszury „Odnowa wsi instrukcja tworzenia planów rozwoju miejscowości”. Wydano wiele rodzajów artykułów promocyjnych: balonów, notesów, długopisów które dystrybuowane były wśród potencjalnych beneficjentów działania.

Dokonania Beneficjentów Odnowy wsi prezentowane są również na konferencjach oraz imprezach targowych w których uczestniczy Samorząd Województwa.

Promocja „Odnowy wsi” może mieć różnorodną formę. Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego co roku wydaje: broszury, plakaty i artykuły promocyjne poświęcone temu działaniu.

W trakcie Międzynarodowych Targów POLAGRA FARM 2006 w Poznaniu na stoisku Województwa Mazowieckiego można było obejrzeć wystawę zdjęć z realizacji projektów „Odnowy wsi” na Mazowszu. Rozdawane były również publikacje z tego zakresu.

W ramach informowania i promocji działania „Odnowa wsi...” od początku 2005 działa serwis internetowy SPO-ROL w ramach witryny Samorządu Województwa: www.mazovia.pl

Zamieszczane są na jego ramach szczegółowe informacje na temat zasad „Odnowy wsi...” oraz bieżące informacje na temat wdrażania tego działania.

- Informacje ogólne o programie
  - Działania 2.3 - Służące grupie
  - Działania 2.3 - Odnowa wsi oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego
  - Działania 2.3 - Szeregowe akcje edukacyjne, szkolenia i wykłady
  - Nowe i formularze wniosku o płatność dozwolonego dla SPO
- Wszystko tutaj**
- Dokumentacja do podpisywania umów - Działania 2.3 Odnowa wsi - SPO - ROL
  - Informacja o sprawie i sposobie wystąpienia w sprawie o płatność w działaniu 2.3 Odnowa wsi - SPO-ROL
  - Rozkładanie projektu o Działaniu 2.3 Odnowa wsi - Mapa i - Dokumenty
  - Działania 2.3 Odnowa wsi - Mechanizm płatności i Rozwiązanie problemów związanych z realizacją Działania 2.3 Odnowa wsi
  - Instrukcja i Harmonogram Płatności i Rozwiązanie problemów związanych z realizacją Działania 2.3 Odnowa wsi oraz informacje o odbiorze dotychczasowych płatności

[+ więcej]

Wszystko w jednym miejscu i czasie

[+ Pomocnik zaliczenia]

[Zawróć]

Na zdjęciu po prawej serwis internetowy SPO ROL w ramach witryny www.mazovia.pl

Mazowiecki Kongres Odnowy Wsi

Uczestnicy Konferencji w trakcie I Kongresu Odnowy Wsi Mazowieckiej

Szczególną rolę w promowaniu działania 2.3 SPO - ROL ma Mazowiecki Kongres Odnowy Wsi. Jest to impreza, która odbyła się po raz pierwszy w październiku 2006 roku, a której głównym celem było dotarcie z informacją o „Odnowie wsi” do jak najszerszej rzeszy odbiorców - mieszkańców wsi. Dzień pierwszy Kongresu był próbą podsumowania realizacji działania „Odnowa wsi” na Mazowszu. Wzięli w nim udział przedstawiciele ok. 60 gmin z terenu Województwa Mazowieckiego oraz zaproszenie goście z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi i innych województw.

Impreza plenerowa - 2 dzień Kongresu Odnowy Wsi Mazowieckiej w Pułtusku

Drugiego dnia Kongresu w pięknych plenerach pułtuskiego zamku odbył się otwarty, rodzinny piknik. Atrakcją były liczne konkursy dla uczestników i występy artystyczne na scenie amfiteatru. Popołudnie upłynęło pod znakiem dobrej zabawy przy zespołach „Horpyna” i „Etanis”. Ostatnim punktem części artystycznej Kongresu był koncert gwiazdy wieczoru zespołu Universe oraz pokaz sztucznych ogni.

Występ gwiazdy wieczoru - zespołu „Universe” na zakończenie Kongresu

Stoisko promujące „Odnowę Wsi” zorganizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego podczas Kongresu w Pułtusku

Wizyta studyjna w Nadrenii Palatynacie (Niemcy) wrzesień 2004 r.

Wizyta studyjna na Opolszczyźnie wrzesień 2005 r.

Uczestnicy wizyty studyjnej z regionu północnych Kurpi mieli okazję zobaczyć najlepsze projekty realizowane w ramach Pomorskiego Programu Odnowy wsi

Wizyty studyjne.

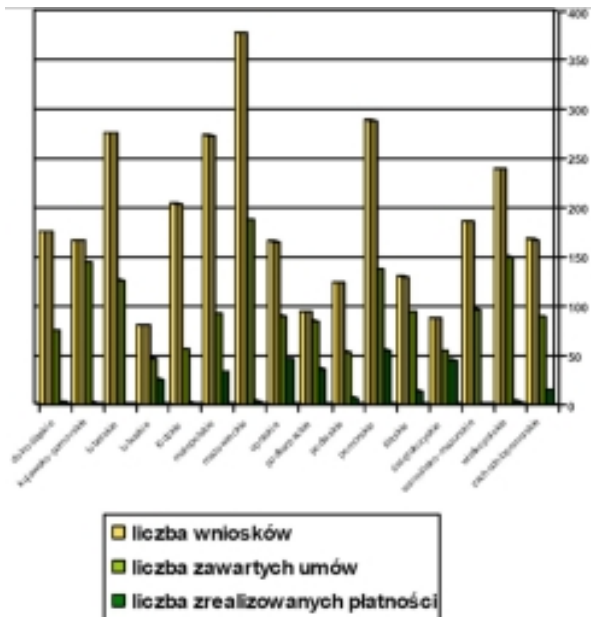
Celem wizyt studyjnych jest przekonanie uczestników do idei odnowy wsi, prezentacja wzorcowych rozwiązań, promocja najlepszych projektów oraz ukazanie różnych sposobów organizowania się mieszkańców wsi. Jest to najlepsza, bo bezpośrednia forma informowania o odnowie wsi.

W 2004 i 2005 roku, na zaproszenie Województwa Opolskiego, w wizytach studyjnych w Niemczech i na Opolszczyźnie mieli okazję przebywać pracownicy odpowiedzialni za realizację „Odnowy wsi...” na Mazowszu. Wizyty te były niezwykle cennymi doświadczeniami dla urzędników, zapoznawały bowiem po raz z „Odnową wsi...” w jej praktycznym ujęciu.

W 2006 roku odbyła się pierwsza wizyta studyjna finansowana ze środków Samorządu Województwa. Grupa ok. 25 liderów wsi z regionu ostrołęckiego (pracownicy administracji gminnej, sołtysi, liderzy wsi, działacze stowarzyszeń regionalnych) miało okazję zobaczyć osiągnięcia Pomorskiego Programu Odnowy Wsi. W trakcie wizyty prezentowane były najlepsze projekty z terenu byłego woj. koszalińskiego.

Urząd Marszałkowski również w 2007 roku planuje organizację wizyt studyjnych do tych regionów Polski, które mają największe osiągnięcia w realizacji tego działania. (Opolszczyzna i Pomorze). Planowane jest również jedna wizyta zagraniczna (południowo zachodnie landy Niemiec lub Dolna Austria).

1. Najwyższy słupek na wykresie ukazuje ilość wniosków złożonych w Województwie Mazowieckim w trakcie naborów w 2005 i 2006 roku.

2. Dane udostępnione przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Dane dotyczące realizacji działania 2.3 „Odnowa wsi oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego” w Polsce*

- Liczba złożonych wniosków - 3 056
- Liczba zawartych umów - 1 584
- Zrealizowane płatności - 20 275 728,16 PLN (5,69% wykorzystania limitu)
- Wykorzystania limitu na poziomie zawartych umów - 92,70%

* Dane udostępnione przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Dane dotyczące realizacji działania 2.3 „Odnowa wsi oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego” na Mazowszu*

- Liczba złożonych wniosków - 378
- Liczba zawartych umów - 189
- Dostępny limit środków na Województwo: 48.5 mln zł (stan na dzień zawarcia umów - 23.11.05)
- Aktualna kontrakcja: 47. 115 zł

* Stan na dzień 8.11.2006 r. dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego okazją zobaczyć osiągnięcia Pomorskiego Programu Odnowy Wsi.

2.3 „Odnowa wsi oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego” - efekty realizacji działania w Województwie Mazowieckim

Instytucją wdrażającą działanie 2.3 „Odnowa wsi oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego” w ramach w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego” jest Samorząd Województwa.

Realizacja działania 2.3 „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego” kończy się na Mazowszu wielkim sukcesem.

Łącznie w trakcie naborów wniosków w 2005 i 2006 roku w ramach działania „Odnowa wsi...” wpłynęło 378 wniosków. Projekty zgłoszone zostały łącznie przez 169 Samorządów Gmin i 7 Instytucji Kultury. Statystyki te są imponujące jeśli weźmie się pod uwagę, że 169 Gmin to dwie trzecie wszystkich gmin wiejskich i wiejsko - miejskich w Województwie Mazowieckim!

W chwili obecnej realizowanych jest 188 projektów wyłonionych w ramach pierwszego naboru wniosków w 2005 roku. Oznacza to nic innego jak to, że w 188 wioskach i małych miasteczkach Mazowsza powstały w ciągu ostatniego roku chodniki, place i parkingi, boiska, hale sportowe, wiejskie świetlice i domy kultury.

Renowacja głównego placu w Jedlińsku

Zagospodarowanie centrum Nura

Odnowione centrum Troszyna

Najczęściej zgłaszane projekty:

Zagospodarowanie przestrzeni publicznej we wsi.

Zagospodarowanie przestrzeni publicznej, bądź odnowa centrów wsi to inwestycje wpływające na poprawę estetyki miejscowości wiejskich oraz zaspokojenie potrzeb ludności. Są to: budowy lub remonty chodników i ciągów pieszych, parkingów, oświetlenia ulicznego, placów i rynków. Najczęściej inwestycje te mają charakter kompleksowy, uzupełniany przez instalację ławek, pomników, budowę fontann czy też montaż tablic informacyjnych.

Dzięki realizacji tego typu projektów zmieniają się oblicza wsi. Odnowione przestrzenie (rynki, place, parki) stają się wizytówkami wiosek. Wokół nich koncentruje się życie społeczne mieszkańców.

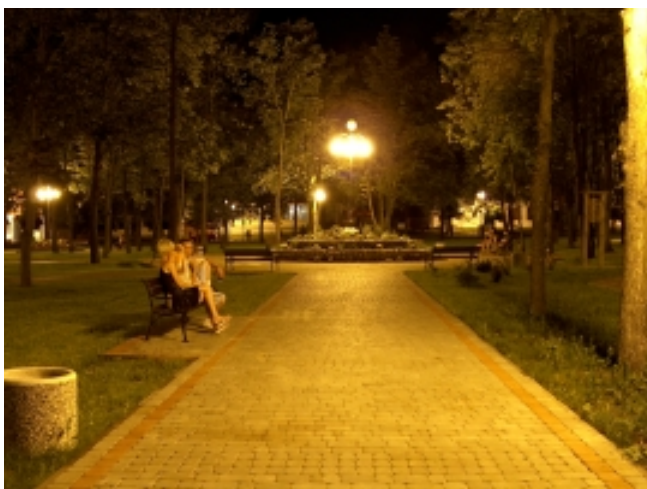
Odnowione centrum Gąbina

Parki, zieleńce

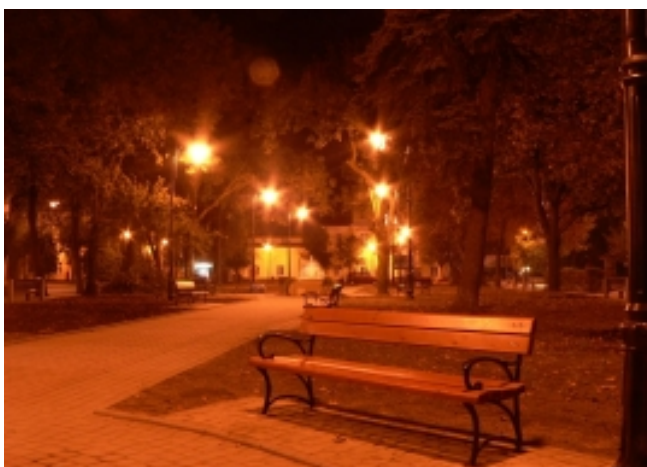
Zieleń na wsi jest niezwykle istotnym elementem jej krajobrazu. Parki, trawniki, rabaty i zieleńce wpływają na poprawę estetyki nie tylko centrów wsi ale i ciągów komunikacyjnych, otoczenia obiektów użyteczności publicznej, obiektów sportowych i rekreacyjnych. Na Mazowszu realizowanych jest kilkanaście projektów z ww. zakresu.

Zieleń w centrum Jedlińska

Odnowiony park w Ciepłowie

Park w centrum Gąbina

Projekty na zdjęciach powyżej realizowane są w Mrozach (górne zdj.) oraz w Liwie (zdj. dolne)

Zaplecze kuchenne świetlicy wiejskiej gmina Łochów.

Sala spotkań mieszkańców w świetlicy.

Wyposażenie świetlicy wiejskiej w Wielgim w zaplecze sportowe (gm. Ciepilów).

Budowa i modernizacja świetlic wiejskich.

Jednym z najważniejszych celów odnowy wsi jest integrowanie społeczności lokalnych. Służyć temu mają projekty polegające na budowie i modernizacji świetlic wiejskich, domów kultury i innych miejsc spotkań. W obiektach tych ma koncentrować się społeczno - kulturalne życie mieszkańców. Przy realizacji tych projektów szczególnie istotne jest, aby rzeczywiście powstawały one w wyniku ich oddolnej inicjatywy.

Utożsamienie się mieszkańców z realizowanym na ich terenie obiektem będzie rzutowało na to czy będzie on tętnił życiem lokalnej społeczności. Dlatego też, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, zgodnie z ideą „Odnowy wsi...” w naborze wniosków do w 2005 roku wprowadził kryterium regionalne, które miało pobudzać inicjatywę mieszkańców dodatkowy punkt poznawany był za pracę społeczną przy realizacji inwestycji.

Zaplecze kuchenne świetlicy wiejskiej gmina Stoczek.

Kafejka internetowa w świetlicy wiejskiej.

Wyposażenie świetlicy młodzieżowej w sprzęt rekreacyjny.

Wyposażenie zaplecza sanitarnego.

Uroczystość otwarcia nowo odremontowanej świetlicy.

Odnowiony budynek świetlicy wiejskiej.

Zdjęcia świetlic wiejskich pochodzą z projektów realizowanych w gminach: Stoczek, Ciepelów i Łochów.

Obiekty sportowe i rekreacyjne

Projekty z zakresu infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w tym placów zabaw stanowią ok. 20 % z wszystkich realizowanych w naszym województwie.

Aktualnie realizowane są lub już ukończone projekty polegające na budowie hal sportowych, boisk wielofunkcyjnych, ścieżek zdrowia i placów zabaw.

Pełnowymiarowe boisko piłkarskie z trybunami w Skórcu.

Element placu zabaw przy świetlicy wiejskiej - Gmina Łochów.

Mini boisko do koszykówki przy świetlicy wiejskiej Gmina Łochów.

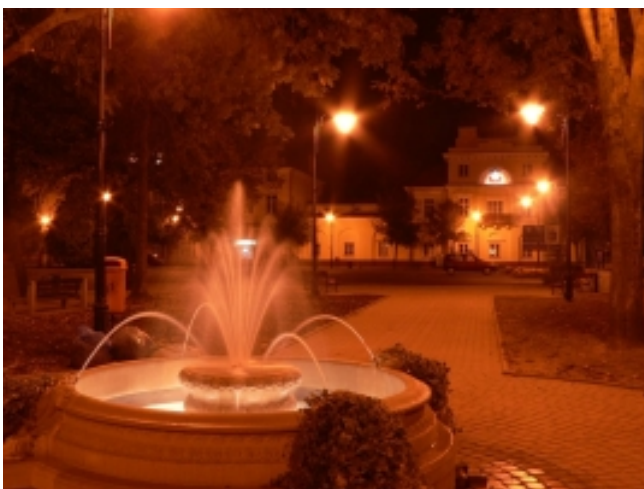
Boisko w Skórcu.

W ramach ww. projektów znajdują się zarówno małe obiekty, powstające jako uzupełnienie kompleksowej inwestycji (małe boisko czy element placu zabaw przy świetlicy wiejskiej) jak i duże takie jak pełnowymiarowe boiska piłkarskie z trybunami oraz nowoczesne hale sportowo - widowiskowe.

Zagospodarowanie zbiorników przeciwpożarowych na cele rekreacyjne.

Fontanna na rynku w Gąbinie.

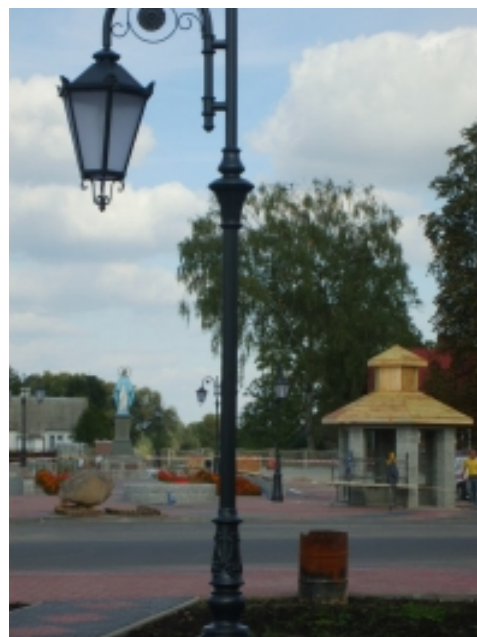
Troszyn -
Na zdjęciu powyżej: altana - punkt informacji w ryneczku miejscowości.
Zdjęcie z prawej: eleganckie latarnie uliczne.

Osobną grupą projektów są inwestycje polegające na zagospodarowaniu zbiorników i cieków wodnych na potrzeby turystyki i rekreacji. Często występujące na wsiach strumyki i zbiorniki np. przeciwpożarowe które utraciły już swoją rolę mogą stać się wizytówką miejscowości jeżeli stworzy się wokół nich odpowiednią infrastrukturę. Program „Odnowa wsi...” umożliwia m.in. oczyszczenie takiego zbiornika, zagospodarowanie terenu wokół oraz budowę urządzeń rekreacyjnych.

Różne formy małej architektury

Odnowa wsi dzięki swojemu niezwykle szerokiemu zakresowi pozwala na budowę czy też instalację wszelkich obiektów małej architektury, które mają wpływ na estetykę miejscowości mogą być to np.: fontanny, ozdobne latarnie, ławki itp.

Elementy takie są zazwyczaj uzupełnieniem większych projektów odnowienia parku, rynku itp. Są stosunkowo niedrogie i proste w instalacji a wpływają wydatnie na poprawę estetyki.

Troszyn - zagospodarowanie terenu wokół figury NMP.

Projekty związane z lokalną tradycją

Każda wieś ma swoją odrębną tożsamość wywodzącą się z historii i tradycji. O te niezwykle ważne elementy dziedzictwa kulturowego powinni dbać mieszkańcy wiosek. „Odnowa wsi...” daje możliwości finansowanie wielu projektów z tego zakresu.

Mogą być to projekty polegające na tworzeniu izb pamięci, renowacji pomników historycznych i kapliczek, tworzenia obiektów związanych z tradycyjnymi zawodami na danym terenie czy też nawet wyposażenie w instrumenty i stroje ludowych zespołów pieśni i tańca.

Pomnik raka w centrum Jedlińska.

Wiejska Izba Pamięci w Domu Ludowym.

Ciekawym przykładem troski o swą tradycję był projekt zrealizowany w Jedlińsku (na zdj. obok). Jedlińsk ma w herbie raka stąd też na głównym placu w miejscowości ustawiono symbolizującą go rzeźbę. Element ten z pewnością będzie stanowił sporą ciekawostkę turystyczną.

**“Odnowa i rozwój wsi”
w latach 2007 - 2013
NOWY OKRES PROGRAMOWANIA**

Logo Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w ramach którego realizowane będzie działanie 3.3 „Odnowa i rozwój wsi”

**Wstępna alokacja środków na działanie 3.3
„Odnowa i rozwój wsi” na cały kraj :**

3.3	Odnowa i rozwój wsi	591 mln zł
	Realizacja za pomocą podejścia Leader	249,6 mln zł
RAZEM		840 mln zł

Cel działania

Działanie będzie wpływać na poprawę jakości życia na obszarach wiejskich przez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz promowanie obszarów wiejskich. Umożliwi rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich oraz wpłynie na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszarów wiejskich.

Zakres pomocy

Pomocy finansowej udziela się podmiotom z tytułu inwestycji w zakresie:

1) remontu, przebudowy i wyposażenia obiektów pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe, w tym obiektów zabytkowych;

2) remontu, przebudowy i wyposażenia obiektów służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury;

3) kształtowania przestrzeni publicznej;

4) budowy lub remontu, przebudowy publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych i społeczno - kulturalnych;

5) zakupu obiektów zabytkowych lub charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie oraz ich adaptację na cele publiczne;

6) odnawiania, eksponowania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych, obiektów architektury sakralnej i miejsc pamięci.

Beneficjent

Osoba prawna:

- **gmina,**
- **instytucja kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego,**
- **kościół lub związek wyznaniowy, organizacja pozarządowa (pożytku publicznego)**

Kryteria dostępu

Pomoc finansowa może być przyznana, jeżeli:

1. Projekt realizowany jest:
  - w miejscowości gminy wiejskiej, albo
  - w miejscowości gminy miejsko-wiejskiej, poza miastem liczącym powyżej 5 tys. mieszkańców, albo
  - w mieście o liczbie mieszkańców mniejszej niż 5 tys.
2. Projekt wpisuje się w zakres Planu Odnowy Miejscowości, zgodnego ze strategią rozwoju gminy lub studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy lub miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.
3. Projekt nie ma charakteru komercyjnego.
4. W przypadku, gdy projekt realizowany będzie na nieruchomości nie należącej do beneficjenta, beneficjent posiada prawo do dysponowania tą nieruchomością przez okres 7 lat po realizacji projektu.
5. Beneficjent - organizacja pozarządowa ma status organizacji pożytku publicznego (w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie) i działa w obszarze zbieżnym z celami działania „Odnowa i rozwój wsi” w szczególności na rzecz aktywizacji ludności, rozwoju oraz zachowania dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego.
6. Projekt składany przez instytucję kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego został zaakceptowany przez tę jednostkę.
7. Projekt realizowany w ramach osi IV uzyskał akceptację odpowiedniej Lokalnej Grupy Działania.

Forma i wysokość pomocy

Pomoc finansowa ma formę refundacji części kosztów w kwalifikowalnych projekcie.

Maksymalna wysokość pomocy na realizację projektów w jednej miejscowości wynosi **500 tys. zł.** w okresie realizacji Programu.

Poziom pomocy

Poziom pomocy finansowej wynosi maksymalnie **75%** kosztów kwalifikowalnych projektu.

Beneficjenci jednostki samorządu terytorialnego i instytucje kultury muszą mieć zapewniony krajowy wkład środków publicznych w wysokości co najmniej 25 % kosztów kwalifikowalnych projektu ze źródeł innych niż środki programu (w przypadku jednostki samorządu terytorialnego mogą to być środki własne).

Beneficjenci - organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe otrzymują pomoc pochodzącą z publicznych środków wspólnotowych i krajowych.

Powyższa informacja na temat działania 3.3 „Odnowa i rozwój wsi” opracowana została na podstawie projektu W06/VII/06 Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich z lipca 2006 roku.

SYSTEM INSTYTUCJONALNY:

INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA:

**MINISTERSTWO ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa
Informacja tel.: 022 623 10 00
Fax 022 623 27 50, 022 623 27 51
e-mail: kancelaria@minrol.gov.pl
www.minrol.gov.pl

INSTYTUCJA WDRAŻAJĄCA:

**URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA
MAZOWIECKIEGO**

ul. Bertolta Brechta 3,
03-472 Warszawa
tel. (+22) 59-79-100
fax (+22) 59-79-290
e-mail:
urząd_marszalkowski@mazovia.pl
www.mazovia.pl

Departament Rolnictwa i
Modernizacji Terenów Wiejskich
ul. Jagiellońska 74,
03 - 301 Warszawa
Tel. (+22) 32 31 901
e-mail: rolnictwo@mazovia.pl

Wydział Rozwoju Wsi
(+22) 32 31 939

AGENCJA PŁATNICZA:

**AGENCJA RESTRUKTURYZACJI
I MODERNIZACJI ROLNICTWA**

Al. Jana Pawła II 70
00-175 Warszawa

Telefon: 0-800 38-00-84
Fax: 0-22 318-53-30
Adres e-mail: info@arimr.gov.pl
www.arimr.gov.pl

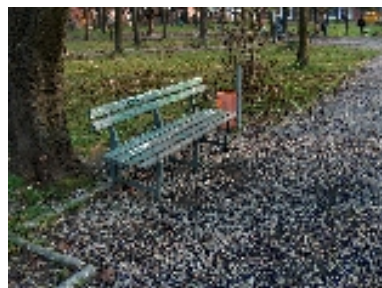

Podpisanie umowy z Samorządem Województwa.

Stan alejek parkowych przed robotami.

Stare ławki w parku.

JAK REALIZOWANO PROJEKT... CZYLI ODNOWIENIE PARKU W CIEPIELOWIE

Prace budowlane w parku.

Odnowiony park.

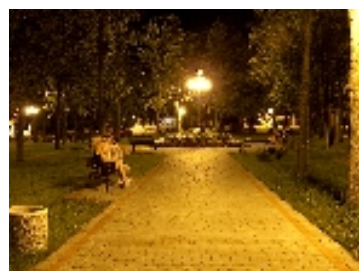
Nowe oświetlenie parkowe.

Konsultacje z wykonawcami projektu.

Instalacja elementów rekreacyjnych dla dzieci.

Park nocą.

Zdjęcia realizowanych inwestycji użyte w publikacji udostępnione zostały przez beneficjentów działania 2.3 „Odnowa wsi oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego” SPO-ROL tj. Gminy: Ciepélów, Troszyn, Stoczek, Jedlińsk, Nur, Liw, Skórzec, Miasto i Gminę Łochów oraz Gąbin. Zdjęcia ze szkoleń i konferencji organizowanych przez Samorząd Województwa Mazowieckiego wykonał Paweł Pacek.

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego
ul. Bertolta Brechta 3, 03-472 Warszawa
www.mazovia.pl

Tekst oraz opracowanie:
PAWEŁ PACEK

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 - 2006”

